

کارگردانی

درسنامه‌های داستانی

عبدالرضا حقیری

سرشناسه: حقیری، عبدالرضا، ۱۳۴۶
عنوان و نام پدیدآور: کارگردانی در سینمای داستانی/عبدالرضا حقیری
مشخصات نشر: تهران: انتشارات تربت، ۱۳۹۵
مشخصات ظاهری: ۲۹۸ ص، مصور
شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۹۴۸۴-۸۸-۱
وضعیت فهرست نویسی: فیا
یادداشت: کتابنامه
موضوع: سینما-تهیه و کارگردانی
رده بندی کنگره: ۱۳۹۵ ۷ح ۹ت ۱۹۹۵/۹ PN
رده بندی دیویی: ۷۹۱/۴۳۰۲۳۳
شماره کتاب شناسی ملی: ۴۴۹۹۷۰۹
چاپ اول: بهار ۱۳۹۶

کارگردانی در سینما ● داستان
عبدالرضا حقیری

تیراژ: ۵۰۰ نسخه

چاپ اول: بهار ۹۶

بها: ۲۵۰۰۰ تومان

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۹۴۸۴-۸۸-۱

@tritapublication

tritabook

فهرست مطالب

۱۱	 مقدمه
۱۳	 فصل اول: مفاهیم و تعاریف اولیه
۱۵	 تعریف کارگردانی
۱۷	 انواع کارگردان
۱۸	 ۱- کارگردان فنی یا ژانرساز
۱۹	 ۲- کارگردان مؤلف یا کارگردان روشنفکر
۱۹	 ۳- سینما گر یا کارگردان عالی
۲۰	 وظایف کارگردان
۲۲	 مدیریت صحنه
۲۳	 کارگردان و گروه اتصالی
۲۵	 کارگردان و گروه فنی
۲۷	 کارگردان و گروه هنری
۳۱	 دکوپاژ
۳۵	 فصل دوم: سبک تداوم
۳۷	 قوانین تداوم
۳۸	 ۱- ترتیب و نظم نماها
۳۸	 ۲- رعایت خط فرضی (قانون ۱۸۰ درجه)
۴۱	 ۳- رعایت قانون ۳۰ درجه
۴۲	 ۴- نمای معرف
۴۳	 ۵- نمای واسطه
۴۴	 ۶- ریورس شات (Revers نما و عکس نما)
۴۴	 ۷- کاور شات (Cover Shot) (نمای پوششی)
۴۵	 ۸- اصل همان جایی
۴۵	 ۹- نمای خارجی
۴۵	 ۱۰- نمای داخلی

- ۱۱- پیوستگی زمانی و مکانی ۴۶
- ۱۲- جهت حرکت در قاب ۴۶
- ۱۳- ریتم و تمپو ۴۸
- تکنیک‌ها و ابزارهای تداوم ۴۹
- اندازه نما ۴۹
- اکستریم لانگ شات (نمای خیلی دور) E.X.L.S ۵۰
- لانگ شات (نمای دور) L.S ۵۱
- فول شات (نمای کامل) F.S ۵۱
- نی‌شات، شات آمریکایی (نمای متوسط کامل) Knee.S ۵۱
- مدیوم شات (نمای متوسط) M.S ۵۲
- مدیوم کلوز آپ (نمای نزدیک متوسط) M.C.U.S ۵۲
- کلوز آپ (نمای نزدیک) C.U ۵۲
- کلوز شات (نمای نزدیک کامل) C.S ۵۳
- اکستریم کلوز آپ (نمای خیلی نزدیک) E.X.C.U.S ۵۳
- دیتل شات (نمای جزئیات) D.S ۵۵
- حرکت دوربین ۵۵
- انواع حرکت دوربین ۵۶
- انواع نمای پانورامیک ۵۶
- زاویه دوربین ۵۹
- ۱- آی لول Eye Level (هم سطح چشم) ۵۹
- ۲- های انگل High Angel (نمای اُریب از بالا) ۵۹
- ۳- لو انگل Low Angel (نمای اُریب از پایین) ۶۰
- ۴- اورهد Over Head (نمای عمودی از بالا) ۶۰
- ۵- های هت شات High Hat Shot (نمای عمودی از پایین) ۶۰
- نوع لنز ۶۱
- ۱- لنز نرمال (Normal) ۶۱
- ۲- لنز واید (Wide) ۶۱

۶۱	۳- لنز تله (Tele).....
۶۲	مونتاژ.....
۶۲	ارتباط زمانی.....
۶۳	ارتباط فضایی.....
۶۳	ارتباط منطقی.....
۶۳	الگوی سؤال و جواب.....
۶۴	انواع مونتاژ.....
۶۴	۱. مونتاژ درون دوربین.....
۶۴	۲. مونتاژ با نمای مادر.....
۶۵	۳. برداش بلند (سکانس پلان).....
۶۵	۴. مونتاژ بری.....
۶۷	فصل سوم: میزانشن
۶۹	تعریف و مفهوم میزانشن (Mise En Scene).....
۶۹	تفاوت میزانشن در تئاتر و سینما.....
۶۹	۱- محور میزانشن.....
۷۰	۲- محور اکشن (عمق میدان - حرکت بازبر).....
۷۱	۳- تعلیق دادن به صحنه.....
۷۲	۴- بک گراند بازیگر.....
۷۲	۵- سیاهی لشکر.....
۷۲	۶- لوکیشن (مکان طبیعی).....
۷۳	۷- تمهیدات ویژه.....
۷۳	۸- حیوانات.....
۷۳	۹- سرعت.....
۷۴	تکنیک‌های میزانشن در سینما.....
۷۴	۱- وضعیت قرار گرفتن کاراکتر (چینش).....
۷۵	۲- بازی بازیگر.....
۷۶	۳- نورپردازی.....

- ۴- رنگ ۷۷
- ۵- لباس و گریم ۷۷
- ۶- دوربین ۷۸
- ۷- آکسسوار (وسایل بازی) ۷۹
- ۸- کات ۷۹
- ۹- برداشت بلند (سکانس پلان) ۸۰
- ۱۰- عمق میدان ۸۱
- ۱- لوکیشن و دکور ۸۲
- ۱۲- مدتی ۸۳
- ۱۳- صدا (است‌ها) ۸۳
- رابطهٔ مونتاژ و ویرایش ۸۴

فصل چهارم: سبک کارگردان ۸۷

- مفهوم و تعریف سبک ۸۹
- سبک و کارگردانی ۹۳
- تکنیک‌ها و ابزارهای سبک آفرین ۹۴
- ۱- میزانشن ۹۴
- ۲- مونتاژ ۹۹
- ۳- دوربین ۱۰۱
- ۴- صدا ۱۰۵

فصل پنجم: دکوپاژ ۱۰۷

- مفهوم و تعریف دکوپاژ ۱۰۹
- فیلم‌نامه ۱۱۰
- تجسم ۱۱۲
- اسکرپیت (فیلم‌نامهٔ کارگردانی شده) Script ۱۱۶
- مفهوم و اجزاء اسکرپیت ۱۱۷
- محتوای اسکرپیت ۱۱۹

۱۱۹.....	کنش صحنه
۱۲۰.....	شخصیت محوری
۱۲۱.....	مناسبات دینامیک
۱۲۲.....	خواسته‌ها
۱۲۳.....	اقدام‌ها
۱۲۹.....	شوتینگ سکریپت (فیلم‌نامه برای فیلمبرداری) Shooting Script
۱۳۰.....	سونه طرح فنی صحنه ایوان از فیلم بدنام
۱۳۷.....	فصل ششم: ساختار فیلم
۱۳۹.....	مفهوم و تعریف ساختار
۱۴۱.....	زبان و نشانه‌های فیلم
۱۴۲.....	طرح اصلی
۱۴۴.....	هشت ساختار کلاسیک
۱۴۵.....	جداسازی
۱۴۶.....	ترکیب بندی گرافیکی و فضایی
۱۴۸.....	ریتم و زمان ظاهری
۱۴۹.....	ارتباط نزدیک بین تصاویر مجزا
۱۶۳.....	رویداد موازی
۱۸۳.....	تصویر آشنا
۱۹۹.....	افشای تدریجی
۲۱۰.....	حرکت دوربین و حرکت بازیگر
۲۱۸.....	زوایای گوناگون
۲۳۱.....	نمای مادر
۲۳۹.....	تلفیق (هماهنگ سازی)
۲۵۱.....	فصل هفتم: صحنه پردازی
۲۵۳.....	اصول صحنه پردازی
۲۵۳.....	۱-مواجه شدن از روبرو

۲۵۴	۲- نمای اصلی
۲۵۴	۳- نمای سکانس
۲۵۵	۴- اندازه نما و فاصله
۲۵۵	۵- الگوی نمای معکوس
۲۵۶	۶- خط نگاه و تماس چشمی
۲۵۷	سیستم صحنه پردازی
۲۵۷	انگوه‌ها، حرفی
۲۵۸	انگو
۲۵۸	موقعیت
۲۶۰	صحنه پردازی برای دیالوگ دو نفره
۲۶۰	موقعیت اول: سه در دو
۲۶۳	موقعیت دوم: شاه به شاه
۲۶۶	موقعیت سوم: زاویه ۹۰ درجه بین سوژه‌ها
۲۶۸	موقعیت چهارم: فضای رُتنش
۲۶۸	۱- تنش در عمق
۲۷۰	۲- تنش و زبان بدن
۲۷۲	صحنه پردازی برای دیالوگ سه نفره
۲۸۶	صحنه پردازی برای دیالوگ چهار نفره یا بیشتر
۲۹۷	منابع

نوشتن مقدمه همواره کار دشواری بوده است چرا که پیش از این و پیش از این در مدت ۱۱ ساله‌ای که از بوجود آمدن سینما گذشته بسیار کتاب‌ها نوشته شده و اندیشه‌های فراوانی در باب سینما و کارگردانی فیلم صورت گرفته است. هر چند که امروز سینما نسبت به هنرهای دیگر نظیر نقاشی، ادبیات و تئاتر بسیار اندک است ولی به دلیل پیشرفت تکنولوژی و اقتباس از هنرهای دیگر، سینما رشدی سریع و تصاعدی را طی کرده است و دوره‌های کلاسیک، مدرن و پسا مدرن را پشت سر گذاشته است.

هدف من از نوشتن این کتاب در سطح اول کتابی درسی بود که بتوان آن را به سادگی و روشنی برای دانشجویان و هنرجویان تدریس کرد و در درجه دوم گردآوری اطلاعات و مفاهیم بنیادین و اصلی در کارگردانی فیلم داستانی که با فرا گرفتن این مقدمات در ساخت فیلم‌های سینمایی حرکتی اصولی و استاندارد را آغاز کنیم و از طرف دیگر چون فیلمسازی روشی گروهی و تیمی دارد، روشن کردن وظایف هر گروه و تخصص‌های آن از جمله کارگردان که شاید در مرکز این تیم قرار می‌گیرد امری واجب و ضروری به نظر می‌رسد.

این کتاب در هفت فصل طراحی شده است که به ترتیب در فصل اول در مورد مفاهیم و تعاریف اولیه که در تاریخ کارگردانی سینما شکل گرفته صحبت می‌کنیم و انواع کارگردان‌ها و وظایف کارگردانی را به طور کلی بررسی می‌کنیم. در فصل دوم به سبک تداوم که اساسی‌ترین مفهوم در ساخت فیلم و کارگردانی آن است می‌پردازیم و مفاهیم، تکنیک‌ها و اصول تداوم داستانی فیلم

را بررسی می‌کنیم. در فصل سوم به مفهوم میزانسن در سینما و قواعدش که آگاهی به آن از وظایف عمده کارگردان است. همچنین به تفاوت میزانسن‌های سینما و تئاتر می‌پردازیم. فصل چهارم به سبک فیلم اختصاص دارد که مفهوم سبک و ویژگی‌های سبکی فیلم که بیشتر به عهده کارگردان است بررسی می‌شود البته سبک‌های سینمایی را بطور مفصل در کتاب «سبک در سینما» که پیش‌تر چاپ شده است بررسی کرده‌ام. فصل پنجم در مورد دکوپاژ که اصلی‌ترین کار کارگردان است و از طریق آن فیلم‌نامه را به یک متن اجرایی تبدیل می‌کند و مراحل سکرپیت نویسی و سپس شوتینگ سکرپیت یا فیلم‌نامه برای فیلم بردار، به مرحله نهایی دکوپاژ است توضیح داده می‌شود. فصل ششم به ساختار فیلم، قواعدی که در طول تاریخ سینما این ساختار را شکل داده و هشت ساختار که در سکانس و صحنه فیلم‌های کلاسیک و هم اکنون نیز مورد استفاده قرار می‌گرفتند معانی و حس فیلم را به خوبی منتقل کرده می‌پردازیم. در فصل هفتم به صحنه بردازی صحنه‌های دونفره، سه نفره و چهار نفره دیالوگ دار که خود تمرین برای ساخت فیلم است پرداخته می‌شود. منابع در پایان کتاب ذکر شده و مطالب و اطلاعات به جهت استاندارد بودن عیناً نوشته شده است.

در پایان از تمام کسانی که در تهیه این کتاب به یاری رساندند و به خصوص آقای شهرام اسدی دوست و دانشمندی دهریان و کوشا که از سرسپردگان و عاشقان سینماست کمال تشکر و قدردانی را دارم. برای ایشان سلامت و سعادت را آرزو می‌کنم. با امید روزهای بهتر و فرهنگی بالنده‌تر برای مردم خوب و سختی کشیده ایران و آرزوی سعادت برای همه خوبان عالم.

فروردین ۹۵
عبدالرضا حقیری